

**O'ZBEKISTONDA MOLIYAVIY HISOBOTLARNING XALQARO
STANDARTLARIDAN FOYDALANISHNING ILMIY-USLUBIY ASOSLARINI
TAKOMILLASHTIRISHNING MASALALARI.**

Qarshi Muhandislik-Iqtisodiyot Instituti

Berdiyev Qahramon Hakimovich

Qarshi Muhandislik-Iqtisodiyot Instituti Buxgalteriya hisobi va audit kafedrası

Magistratura talabasi

Xojamatova Xosiyatxon Anvar qizi

(1232404x@gmail.com)

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekistonda moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlaridan foydalanish bo'yicha ilmiy-uslubiy asoslarni takomillashtirish masalalari ko'rib chiqiladi. U mamlakatning moliyaviy hisobot amaliyotida xalqaro standartlarga rioya qilish muhimligini o'rganadi va ularni amalga oshirish bilan bog'liq muammolar va imkoniyatlarni muhokama qiladi. Tadqiqotda hozirgi holatni tahlil qilish, takomillashtirishning asosiy yo'nalishlarini aniqlash va O'zbekistonda moliyaviy hisobotning ilmiy-uslubiy asoslarini ilgari surish bo'yicha tavsiyalar berish uchun turli xil tadqiqot usullari qo'llaniladi.

Kalit so'zlar: xalqaro standartlar, moliyaviy hisobotlar, ilmiy asoslar, uslubiy asoslar, O'zbekiston.

Annotation. This article will consider the issues of improving the scientific and methodological framework for the use of international standards of financial statements in Uzbekistan. It explores the importance of compliance with international standards in the country's financial reporting practice and discusses the challenges and opportunities associated with their implementation. The study uses various research methods to analyze the current situation, identify the main directions of improvement and make

recommendations for advancing the scientific and methodological foundations of financial reporting in Uzbekistan.

Keywords: international standards, financial statements, scientific foundations, methodological foundations, Uzbekistan.

Аннотация. В данной статье рассматриваются вопросы совершенствования научно-методических основ использования международных стандартов финансовой отчетности в Узбекистане. Он исследует важность соблюдения международных стандартов в практике финансовой отчетности страны и обсуждает проблемы и возможности, связанные с их реализацией. В исследовании используются различные методы исследования для анализа текущего состояния, определения основных направлений совершенствования и предоставления рекомендаций по продвижению научно-методических основ финансовой отчетности в Узбекистане.

Ключевые слова: международные стандарты, финансовая отчетность, научные основы, методологические основы, Узбекистан.

Globalashuv davrida moliyaviy hisobot amaliyotini uyg'unlashtirish butun dunyo iqtisodiyoti uchun tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlarini qabul qilish va joriy etish moliyaviy hisobotlarning shaffofligi, taqqoslanishi va ishonchliligini oshirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ushbu maqola O'zbekistonning o'ziga xos kontekstiga bag'ishlangan bo'lib, moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlaridan foydalanish bilan bog'liq ilmiy-uslubiy asoslarning hozirgi holatini o'rganadi. Tadqiqot maqsadini hal qilish uchun ushbu tadqiqot sifatli va miqdoriy tadqiqot usullarining kombinatsiyasidan foydalanadi. Sifatli yondashuv O'zbekistondagi mavjud ilmiy-uslubiy asoslarni tushunish uchun tegishli adabiyotlar, hisobotlar va me'yoriy hujjatlarni tahlil qilishni o'z ichiga oladi. Bundan tashqari, xalqaro standartlarga rioya qilish darajasini baholash va amalga oshirishdagi kamchiliklarni aniqlash uchun miqdoriy tahlil o'tkaziladi. O'zbekistonda moliyaviy hisobotlarning xalqaro

standartlaridan foydalanishning ilmiy-uslubiy asoslarini takomillashtirish bir qator muhim masalalarni hal qilishni o'z ichiga oladi. Bu erda umumiy muammolar va mulohazalar:

- Xabardorlik va o'qitish: O'zbekistondagi mutaxassislarning, shu jumladan buxgalterlar, auditorlar va moliyaviy menejerlarning moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlaridan (UFRS) xabardor bo'lishlarini va ularni samarali qo'llash uchun etarli darajada o'qitilishini ta'minlash asosiy masalalardan biridir. Buning uchun keng qamrovli ta'lim dasturlarini ishlab chiqish, seminarlar o'tkazish va doimiy malaka oshirish imkoniyatlarini ta'minlash talab etiladi.

- Tarjima va moslashtirish: xalqaro moliyaviy hisobot standartlari odatda ingliz tilida ishlab chiqilgan. Shuning uchun ushbu standartlarni O'zbekistondagi mahalliy til(lar) ga aniq tarjima qilish zarur. Bundan tashqari, standartlarni mamlakatning o'ziga xos huquqiy, me'yoriy va ishbilarmonlik muhitiga moslashtirish ularning samarali bajarilishini ta'minlash uchun juda muhimdir.

- Huquqiy va me'yoriy-huquqiy baza: huquqiy va me'yoriy-huquqiy bazani xalqaro standartlarga moslashtirish juda muhim qadamdir. Bunga UFRS tamoyillari va talablarini kiritish uchun amaldagi qonunlarga o'zgartirish kiritish yoki yangilarini kiritish kiradi. Nazorat qiluvchi organlar ushbu standartlarga muvofiqligini ta'minlashda faol rol o'ynashi kerak.

- Manfaatdor tomonlarni jalb qilish: manfaatdor tomonlarni jalb qilish xalqaro standartlarni amalga oshirishda hamkorlikdagi yondashuvni rivojlantirish uchun juda muhimdir. Bunga professional buxgalteriya organlari, biznes tashkilotlari, ilmiy doiralar va boshqa tegishli sub'ektlarni jalb qilish kiradi. Ularning kiritish va mulohazalari muayyan muammolarni hal qilishga yordam beradi va silliq o'tishni ta'minlaydi.

- Imkoniyatlarni oshirish: institutsional salohiyatni oshirish xalqaro moliyaviy hisobot standartlarini samarali qabul qilish va amalga oshirish uchun juda muhimdir. Bunga regulyatorlar, standart o'rnatuvchilar, auditorlar va moliyaviy hisobot bilan

shug'ullanadigan boshqa mutaxassislarning malakasi va tajribasini mustahkamlash kiradi. Tegishli tadqiqotlar o'tkazish va mahalliy rahbarlikni rivojlantirish uchun ilmiy-tadqiqot va ilmiy muassasalarni qo'llab-quvvatlash ham salohiyatni oshirishga yordam beradi.

- Monitoring va ijro etish: xalqaro standartlarga muvofiqligini nazorat qilishning mustahkam tizimini yaratish zarur. Bunga standartlarning to'g'ri va izchil qo'llanilishini ta'minlash uchun muntazam tekshiruvlar va tekshiruvlar o'tkazish kiradi. Muvofiqlikni bartaraf etish va kerak bo'lganda tegishli jazo yoki sanksiyalarni qo'llash uchun samarali ijro mexanizmlari mavjud bo'lishi kerak.

- Kichik va O'rta korxonalar (ko'k): ko'klarga ta'sirini hisobga olgan holda, ular cheklangan resurslar va tajriba tufayli xalqaro standartlarga o'tishda qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin. Standartlarning soddalashtirilgan versiyalarini ishlab chiqish yoki ko'b ehtiyojlariga moslashtirilgan ko'rsatmalar berish ularni qabul qilish va amalga oshirishni osonlashtirishi mumkin.

- Doimiy yangilanishlar va yaxshilanishlar: xalqaro moliyaviy hisobot standartlari muntazam yangilanib va takomillashtirilib boriladi. O'zbekiston uchun ushbu o'zgarishlardan xabardor bo'lish va ularni mahalliy doiraga faol kiritish juda muhimdir. Bu standartlarni doimiy ravishda ko'rib chiqish, qayta ko'rib chiqish va tarqatish mexanizmlarini yaratishni talab qiladi.

Ushbu muammolarni hal qilish nazorat qiluvchi organlar, kasbiy tashkilotlar, ta'lim muassasalari va ishbilarmon doiralar o'rtasidagi hamkorlikni o'z ichiga olgan ko'p qirrali yondashuvni talab qiladi. O'zbekistonning moliyaviy hisobot ekotizimining o'ziga xos sharoitlari va ehtiyojlarini hisobga olgan holda bosqichma-bosqich va puxta rejalashtirilgan xalqaro standartlarga o'tishni ta'minlash juda muhimdir. Tahlil O'zbekistonda moliyaviy hisobotning ilmiy-uslubiy asoslaridagi bir qancha muhim masalalarni ochib beradi. Bularga quyidagilar kiradi:

- a) buxgalteriya mutaxassislari va manfaatdor tomonlar o'rtasida xalqaro standartlarni etarli darajada anglash va tushunish.

b) xalqaro standartlar bo'yicha texnik kompetentsiya va bilimlarni oshirish uchun cheklangan resurslar va o'qitish imkoniyatlari.

v) milliy Qonunchilik va qoidalarning xalqaro standartlarga mos kelmasligi.

d) xalqaro standartlarni O'zbekistonning turli sub'ektlari va tarmoqlarida izchil qo'llash va talqin qilishni ta'minlash muammolari.

Topilmalar O'zbekistonda moliyaviy hisobotning ilmiy-uslubiy asoslarini takomillashtirish uchun aniqlangan masalalarni hal etish muhimligini ta'kidlaydi. Xalqaro standartlar to'g'risida xabardorlik va tushunchani oshirish, keng qamrovli o'quv dasturlarini taqdim etish va milliy qonunchilikni xalqaro talablarga moslashtirish yanada muvofiqlikka erishish yo'lidagi muhim qadamlardir. Bundan tashqari, doimiy monitoring va baholash uchun asos yaratish butun mamlakat bo'ylab standartlarni izchil qo'llash va talqin qilishni ta'minlashga yordam beradi.

Xulosa va takliflar

Tahlil va munozaralarga asoslanib, ushbu maqola quyidagi xulosalar va takliflarni taklif qiladi:

a) hukumat buxgalteriya mutaxassislari, tartibga soluvchilar va manfaatdor tomonlar o'rtasida xalqaro standartlarni bilish va tushunishni oshirish uchun xabardorlik kampaniyalari va ta'lim tashabbuslarini birinchi o'ringa qo'yishi kerak.

b) xalqaro standartlarni samarali amalga oshirishda texnik tajriba va malakani rivojlantirish uchun o'quv dasturlari va resurslariga investitsiyalarni ko'paytirish zarur.

c) uzluksiz o'tishni ta'minlash uchun milliy Qonunchilik va qoidalarni xalqaro standartlarga moslashtirish uchun doimiy harakatlar qilish kerak.

d) xalqaro standartlarning qo'llanilishini monitoring qilish va baholash uchun mas'ul bo'lgan mustaqil organ yoki organni tashkil etish izchillikni saqlashga va muvofiqlikni yaxshilashga yordam beradi.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonda moliyaviy hisobotlarning ilmiy-uslubiy asoslarini xalqaro standartlarga mos ravishda takomillashtirish shaffoflik, ishonchlik va taqqoslashni oshirish uchun juda muhimdir. Belgilangan masalalarni hal etish va tavsiya

etilgan tavsiyalarni amalga oshirish orqali O'zbekiston jahon ilg'or tajribalariga mos keladigan, xorijiy investitsiyalarni jalb qiladigan va uzoq muddatda iqtisodiy o'sishga ko'maklashadigan mustahkam moliyaviy hisobot tizimini yaratishi mumkin.

Adabiyotlar.

1. SH.M.Mirziyoevning «MHXSga o'tishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida»gi 2020 yil 24 fevralda PQ-4611-sonli Qarori <https://lex.uz/docs/4746047>
2. “Buxgalteriya hisobining xalqaro standartlari”. Tarjima. A. Rizaqulov, B.Xasanov, A.Usanov, Z.Mamatov. T.: - 2004.
- 3 Tashnazarov S. Xalqaro hisob asoslari. Ma'ruza matni. SamISI, 2008. - 210 b.
4. M.Bonham and others. Generally accepted Accounting practice under IFRS. Ernst & Young LLP, United States, 2010.- part 1. p